UNITED STATES
HOLOCAUST
MEMORIAL
MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Rare Book Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and other intellectual property rights associated with the materials in its collection and makes good faith efforts to locate copyright owners. According to the Library's knowledge, the Library may make this title publicly available for reasons including but not limited to: the title is in the public domain or the title is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

До всіх українців, що перебувають поза межами Батьківщини!

Декларація

Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради

I

Воля українського народу до самостійного державного життя, що 300 років була скута імперіялістичними потугами, вибухнула могутнім зривом під час Великої Революції 1917 року та привела до створення Української Самостійної Соборної Держави у формі Української Народної Республіки. В цій формі української держави виявилися давні демократичні традиції українського народу, а також характер тих рушійних революційних народних сил, що саме призвели до національного відродження та відновлення української державности того часу.

Ця держава, з моменту свого виникнення, була атакована імперіялістичними сусідами і, не зважаючи на героїчну оборону протягом чотирьох років упала під з'єднаними ударами червоних і білих московських імперіялістів, відновленої Польщі і Румунії, а її Уряд був змушений вийти на еміґрацію. Проте, Українська Народна Республіка 1917—1920 років залишилася ще довгі роки у свідомості українських народних мас символом національного відродження і незалежного державного життя, символом національно-політичної свободи, символом справедливого, з волею українського народу згідного, розв'язування основних життєвих проблем широких українських мас, що своїм зривом створили Українську Народну Республіку і своєю кров'ю боронили її від ворогів.

Український народ і після падіння тієї держави не припинив боротьби за своє національно-державне і соціяльне визволення, провадячи її під ворожими окупаціями різними, в тому числі й революційними методами, при чому ця боротьба у свідомості українського народу незмінно була зорієнтована на відновлення незалежної соборної української держави, що її конкретною формою в рр. 1917—1920 була Українська Народна Республіка.

II

Друга світова війна 1939—1945 рр. призвела до нової, широко організованої революційно-збройної боротьби українського народу, скерованої проти нищівних дій двох воюючих на території України за опанування цієї території тоталістичних імперіялізмів — німецько-гітлерівського і московсько-большевицького. В процесі цієї боротьби створилася УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ, яка, увібравши в себе передові активні революційні елементи з-поміж українських селян, робітників та інтеліґенції, стала за військову базу революційно-визвольної боротьби цілого українського народу. В невимовно тяжких обставинах боротьби на два фронти проти двох наймогутніших державно-тоталітарних потуг, без будьчиєї підтримки український народ, спираючись на УПА, протягом кількох років успішно боронився проти нищівних заходів німецької нацистської держави і великою мірою спричинився до її політичної та воєнної поразки, а пізніше продовжував і досі веде боротьбу проти основного віковічного ворога України — московської імперії в її найстрашнішій для поневолених народів формі: большевицько-тоталітарної імперії СССР. В цій боротьбі український народ і його збройна Українська Повстанська Армія поставили цілком виразну політичну мету: здобути знов УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ, при чому незламну волю до самостійного життя український народ маніфестував уже на самому початку большевицько-німецької війни.

Екзильний Уряд Української Народної Республіки не міг в силу міжнародного права організувати революційно-визвольної боротьби українського народу під ворожими окупаціями, ані керувати нею, а в силу своїх внутрішніх особливостей від 1923 року і не намагався цього робити. Тому боротьба провадилася революційними організаціями незалежно від цього Уряду. Зокрема масова збройна боротьба під німецькою окупацією під час другої світової війни була започаткована єдиною активно чинною революційною політичною організацією ОУН, до якої приєдналися українські маси і при організаційній ініціятиві якої створилася УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ.

Входження в УПА та участь у ній і в організованих нею підпільних державно-адміністративних і громадських установах людей з різних політичних середовищ і її органічний зв'язок з цілим українським народом спричинилися до того, що УПА організаційно виросла поза рамки ОУН,

і звідси постала потреба створити єдиний всеукраїнський керівний центр революційно-визвольної боротьби на широкій громадсько-політичній базі. Такий центр створено в 1944 р. у формі УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ на першому її установчому Великому Зборі, скликаному з ініціятиви Головної Команди Української Повстанської Армії. Українська Головна Визвольна Рада постала як верховний орган революційно-визвольної боротьби українського народу з прероґативами революційної влади України до часу створення законного Уряду на демократичних засадах у визволеній Україні. Вона з'ясувала свої ідейно-політичні, програмові і організаційні засади і завдання в основних актах: УНІВЕРСАЛІ, ПЛЯТФОРМІ І ТИМЧАСОВОМУ УСТРОЇ, схвалених її Великим Збором в 1944 р.

До Української Головної Визвольної Ради, що склалася за персональним принципом, увійшли люди з різних політичних середовищ з усіх українських земель, люди, що мали волю в тих тяжких обставинах прийняти на себе керівництво визвольною боротьбою українського народу і відповідальність за неї. Ці люди, незалежно від світогляду, ідеологічних та програмових позицій кожного з них, були надхнені бажанням вибороти українському народові власну державу в такій формі, яка найбільше відповідала б інтересам основних мас української нації, що ними є трудові маси, та забезпечувала б з боку останніх жертвенну підтримку української національної держави. Тому Українська Головна Визвольна Рада поставила в основу своєї політичної дії пов'язання з революційними традиціями і проґресивними революційними концепціями українських визвольних змагань 1917—20 років, за якими йшли маси, тобто з традиціями Великої Національної Революції, яка породила Українську Народну Республіку, — включивши до них досвід і здобутки пізніших, зокрема часів другої світової війни революційно-визвольних змагань. Це пов'язання було формально здекляроване в постановах УГВР, а також виявлене в її соціяльно-політичній плятформі, яка в основному зв'язує себе тільки з проґресивними, науково та історичним життєвим досвідом виправданими елементами соціяльно-політичних концепцій, свого часу декларованих і почасти здійснених Українською Народною Республікою 1917—20 років. Отже, Українська Головна Визвольна Рада органічно пов'язала сучасну революційно-визвольну боротьбу українського народу з такою ж боротьбою 1917—20 років і безпосередньо та активно продовжує нездійснені завдання останньої.

Практика дальшої революційно-визвольної боротьби під проводом Української Головної Визвольної Ради показала, що українські народні маси, а також і Українська Повстанська Армія цілковито схвалюють і підтримують згадані ідейно-політичні і соціяльно-програмові концепції УГВР та успішно протиставлять їх большевицьким концепціям на всіх відтинках боротьби.

III

Чітко окресливши свої ідейно-політичні і соціяльно-програмові засади, за які бореться український народ, Українська Головна Визвольна Рада залишила до розв'язання майбутньої народної конституанти, створеної за демократичними засадами, справу державного устрою України, виписавши на своїх прапорах тільки самий зміст української державности, яким є УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА СОБОРНА ДЕРЖАВА, без точнішого означення її конкретної форми. Це було зроблено тому, що екзильний Уряд УНР в силу своїх внутрішніх особливостей, через недостачу розгорнення відповідної ініціятиви на закордонному відтинку протягом довгих років, а то й через невиправдані та з погляду української державної рації недопущенні кроки на тому ж відтинку надщербив чистоту ідеї УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ та допровадив до того, що в свідомості широких шарів українського суспільства, зокрема його молодшого покоління, яке не переживало років національного зриву 1917—1920, ідея Української Народної Республіки 1917—20 років притемнювалася слабостями й тінями існуючого на еміґрації екзильного Уряду УНР. Треба було часу, щоб українські маси усвідомили собі, що в акціях екзильного Уряду УНР не заключається позитивний зміст визвольної боротьби українського народу 1917—1920 років і що ідея демократичного республіканського державного устрою в Україні та Українська Народна Республіка 1917—20 років, з однієї сторони, а існуючий на еміґрації в його історичному складі і формі екзильний Уряд УНР, з другої сторони — це два окремі поняття. — Зроблено це також і тому, щоб дати можливість участи в революційно-збройній боротьбі всім українським політичним середовищам, в тому числі й тим, які стоять на інших державно-устроєвих позиціях.

Проте, з основ соціяльно-політичної програми Української Головної Визвольної Ради, як і з духу всіх інших її постанов і дійової практики на Батьківщині випливають якраз демократичні принципи побудови українського державно-політичного життя.

IV

Український народ, почавши з відродження своєї державности в 1917 р., по сьогодні страждає і бореться за національну свободу і соціяльну справедливість, за Божі, природні і загальнолюдські права, що їх топче і руйнує тоталітарний, антидемократичний большевицький світ. Український народ стояв і стоїть на передовій бойовій позиції і захищає демократичний світ, хоч не всі, хто до нього себе зараховують, виявляють здібність бачити загрозу для цілого людства, яку йому готує тоталітарний московський большевизм. Борючися з двома тоталітарними потугами

під час другої світової війни, український народ і Українська Головна Визвольна Рада боронили ці принципи вже тоді, коли світ ще не добачав в одній з них антидемократичного тоталітарного характеру і діяв у союзі з нею.

У наслідок другої світової війни та наступного розвитку світових взаємовідносин усе чіткіше починає накреслюватися поділ світу на два суперечні, а то й ворожі табори: тоталітарно-комуністичний, з яким український народ бореться від 1917 року, і демократичний, який ще не промовив свого останнього ясного слова. Ми стоїмо перед неминучим смертельним зударом цих світів, які взаємно виключають існування один одного.

Український народ не потребує визначати своїх позицій у сучасній політичній розгрі і майбутній збройній розправі. Ці позиції визначаються трудами і жертвами українського селянина, робітника й інтеліґента, вони ще по сьогодні визначаються зброєю і кров'ю українського революціонера-повстанця. І коли ввесь демократичний світ справді стане на рішучий захист національно-політичної свободи всіх народів і соціяльної справедливости для кожної людини і всіх людських збірнот, тоді інтереси українського народу будуть по стороні перемоги цього демократичного світу над його ворогом, який одночасно є смертельним ворогом України. Це зробить демократичний світ нашим природним союзником у дальшій боротьбі за національно-державне визволення України.

Тому Українська Головна Визвольна Рада заявляє, що в сучасному світовому конфлікті та в майбутній боротьбі світів вона вже протягом років стоїть на передових позиціях активної оборони демократичних ідей, а своїм союзником у майбутньому визнає ті демократичні сили у світі, які беззастережно визнають право українського народу на самостійне національно-державне життя нарівні з іншими державними народами. Цим Українська Головна Визвольна Рада визначає своє становище також до ідей т. зв. европейських державних союзів та уній. Український народ надав цьому своє розуміння, організувавши під час боротьби на два фронти за ініціятивою Української Повстанської Армії СОЮЗ ПОНЕВОЛЕНИХ тоталітарними імперіялізмами НАРОДІВ, який своє ідейно-політичне і програмове оформлення знайшов на І Конференції Поневолених Народів Европи і Азії ще в вересні 1943 р. Ставлячись позитивно до ідей національно-державних союзів, український народ бажає одного: щоб він, як і інші досі поневолювані та загрожувані різними імперіялізмами народи в тих союзах були трактовані нарівні з іншими державними народами. Тимто національно-державне самовизначення в етнографічних границях кожного народу є конечною політичною і моральною передумовою для виникнення національно-державних союзів. Звідси самостійність і національно-державна суверенність будуть завжди для українського народу і для його керівного революційного органу Української Головної Визвольної Ради першою і найближчою метою; створення тісніших міждержавних союзів вільних народів при умові виключення в них усяких імперіялізмів малих і великих народів — це наступна політична мета. Без досягнення першої і без її визнання всіма іншими народами друга не дає ґарантій створення справедливого, вільного від національного і соціяльного гніту ладу.

V

В той час, коли потрібна цілковита ясність усіх позицій Української Головної Визвольної Ради, в тому числі й державно-устроєвих, Закордонне Представництво УГВР уже тепер вирішує внести додаткову ясність в інтерпретацію державно-устроєвої концепції УГВР і, згідно з духом постанов Великого Збору УГВР, оголошує, що конкретне розуміння форми української державности, що ховається у змісті УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ, є демократична УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА, ідею якої УГВР боронитиме в процесі визвольної боротьби. При тому залишається в цілковитій силі право і можливість згідно з основними актами УГВР форму державного устрою у звільненій самостійній Україні остаточно вирішити народній конституанті, складеній на підставі демократичного виборчого права.

Уточнюючи інтерпретацію УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ як демократична УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА, Закордонне Представництво УГВР не ідентифікує ні цих традицій, ні ідей з дотеперішнім екзильним Урядом УНР в його історичному і сучасному складі, дії, структурі і формі, оскільки він протягом 27-річного існування на еміґрації не здійснював і не здійснив національних завдань, які накладала на нього історія, а, відійшовши від ідейно-політичних і соціяльно-програмових концепцій Української Народної Республіки часів державно-визвольних змагань, перетворився на вузьку політичну формацію персонально-групового характеру. Зокрема цей Уряд і досі не виконав свого обов'язку щодо офіційного скасування порушеного і зробленого нечинним другою стороною Варшавського договору 1920 р. з Польською Республікою, яким на користь Польщі відступалася значна частина української території. Цей же Уряд підчас революційно-визвольної боротьби українського народу в останні роки, зокрема в роки другої світової війни аж до сьогодні морально не підтримав її, а, навпаки своїм поставленням та деякими політичними акціями спричинявся до морального й організаційного її послаблення.

VI

Закордонне Представництво УГВР визнає, що за сучасної ситуації існування екзильного Уряду УНР було б доцільне для здійснювання передбачених міжнародним правом форм і можливостей представництва правних інтересів України перед зовнішнім світом у противагу узурпаторському, накиненому чужими силами і підпорядкованому їм т. зв. урядові УССР. Тому Українська Головна Визвольна Рада готова обмежити свої державно-правні прероґативи поза межами Батьківщини в зазначеному характері дій і визнати ці прероґативи за екзильним Урядом УНР при умові його реконструкції демократичним способом на широкій і природній громадсько-політичній базі, дії під громадсько-політичним контролем та негайного виконання всіх передумов, що забезпечували б позицію екзильного Уряду, як незалежного українського політичного чинника, а, зокрема офіційного скасування Варшавського договору 1920 року.

Декляруючи сьогодні публічно своє ставлення, Закордонне Представництво УГВР подає до відома, що в дусі цієї декларації вже від 1945 р. були зроблені Закордонним Представництвом кількаразові пропозиції, які до сьогодні не були взяті екзильним Урядом УНР до уваги, але були ним відкинені.

Одночасно Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради константує, що в сучасних умовах визвольна боротьба українського народу не може задовольнятися таким обмеженим нормами міжнародного права представництвом правних інтересів України, але що активна визвольна боротьба в революційних формах , в тому числі і збройна боротьба проти ворога на Батьківщині, і поза її межами, якої боротьби організувати і нею керувати ані права, ані можливости з самої своєї природи екзильний Уряд не має, є основою української визвольної політики. Тимто Українська Головна Визвольна Рада зберігає за собою прероґативи верховного центру цієї боротьби, центру цілковито незалежного у своїй революційній дії, в тому числі і в своїх закордонних виступах від явно діючого екзильного Уряду.

Існування і дія двох осередків національно-визвольної боротьби, двох осередків іншого своєю природою характеру — одного явного екзильного і другого підпільного революційного, — буде корисне для справи визволення лише при умові взаємного їх визнавання і шанування один одного та розмежування дії на згаданих засадах. Єдина цілеспрямованість дії обох осередків повинна випливати з єдиної однакової для обох ідейно-політичної та соціяльно-програмової концепції, якою є Плятформа УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ, пов'язана з державноустроєвою концепцією, що нею є УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА.

VII

У створенні запланованої Національної Ради, складеної з усіх політичних партій на еміґрації, Закордонне Представництво УГВР вбачає попри можливість об'єднання українських політичних сил на еміґрації також можливість належної реконструкції існуючого екзильного Уряду УНР, в разі здійснення якої та визнання екзильними органами УНР зазначених вище засад існування і дії тих органів УГВР, Закордонне Представництво УГВР публічно визначить до нього своє ставлення у згаданому сенсі. З огляду на те Закордонне Представництво УГВР не заперечує проти участи у творенні Національної Ради тих політичних формацій, що підтримують Українську Головну Визвольну Раду, з умовою здійснення згаданих засад співвідношення між обома центрами і сподівається, що відповідна згода знайде своє віддзеркалення у відповідних актах Національної Ради. Така згода буде великим поворотним пунктом у справі внутрішньої консолідації українських визвольних сил перед вирішальними світовими подіями, і ми закликаємо до неї всіх людей доброї волі, апелюючи до їхнього державного розуму і національного сумління.

Разом із тим закликаємо всі самостійницькі середовища і всіх українців на чужині, яким близькою і рідною є ідея і концепція визвольної боротьби, активно включатись і єднатись в єдиному могутньому фронті революційно-визвольної боротьби українського народу на плятформі Української Головної Визвольної Ради і під її керівництвом і таким чином дати також свій жертвенний вклад у велике діло визволення нашої поневоленої, але непереможеної БАТЬКІВЩИНИ.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Закордонне Представництво
УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

Постій, на чужині.
Травень, 1948 р.

N/0176